

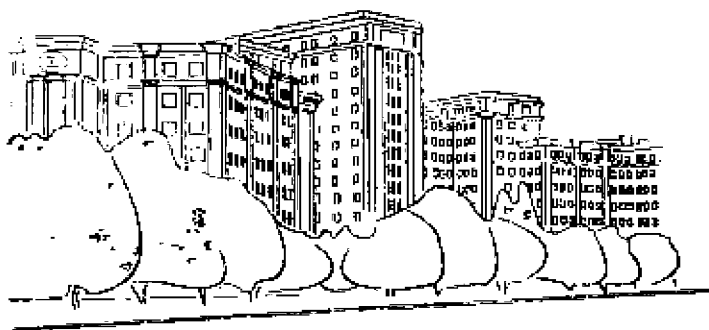
Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет
Студентське наукове товариство

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ (історичні науки)

*Матеріали міжнародної наукової конференції
24 квітня 2009 р.*

Харків – 2009

УДК 94(063)
ББК 63я431
К 21

*Рекомендовано Вченою радою історичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 3 від 20 березня 2009 р.)*

Редакційна колегія:

канд. іст. наук, доцент

канд. іст. наук, доцент
доктор іст. наук, професор
канд. іст. наук, професор
канд. іст. наук, професор
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, професор
канд. іст. наук, доцент
доктор іст. наук, професор
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, доцент
доктор іст. наук, професор
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, доцент
канд. іст. наук, професор

В. О. Куліков (головний редактор)
П. В. Сремєєв (відповідальний секретар)
Ю. В. Буйнов
Ю. П. Волосник
Ю. О. Голубкін
В. М. Духопельніков
Д. В. Журавльов
В. Ю. Іващенко
С. М. Куделко
С. Д. Литовченко
С. О. Наумов
О. Г. Павлова
О. А. Ручинська
О. Л. Рябченко
В. В. Скирда
С. Б. Сорочан
С. Ю. Страшнюк
О. І. Тумаков
О. П. Чижов

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61077, м. Харків, пл. Свободи, 4, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, історичний факультет
Тел.: (057) 707-52-42; факс (057) 702-03-79
e-mail: istfakkhnu@gmail.com; web: <http://www-history.univer.kharkov.ua>

Каразінські читання (історичні науки): Тези доповідей 62-ї Міжнародної наукової конференції молодих вчених (ХНУ імені В. Н. Каразіна, 24 квітня 2009 р.). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 376 с.

Збірник складається з тез доповідей 62-ї Міжнародної конференції молодих вчених «Каразінські читання», яка відбулась в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна 24 квітня 2009 р. Тематика статей репрезентує широкий тематичний спектр проблем, які набули актуальності в сучасній історичній науці.

Тексти подаються в авторській редакції

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009

котрий при переведі скандинавської легенди, погано знаючи шведську мову, прийняв традиційне оточення конунга за імена його братів.

В історіографії існує також припущення, що брати були місцевими князями, не маючи стосунків до Рюрика. В той же час слід зазначити, що легенди про трьох братів, призначених княжити в чужу країну, були дуже поширені в Північній Європі в середні століття. Во всіх випадках іноземці прибували зі своїми родичами і вірною дружиною. В українській історіографії більшість дослідників схильні визнавати, що близькість літописної легенди до призвання варягів до Північної Європи не підлягає сумніву. За думкою Е. А. Мельникової, це чергове втілення популярного мотиву про братів – засновників держави. І смерть братів, крім засновника династії, звичайна для такого роду легенд. Тому, якщо Синеус і Трувор дійсно існували як історичні діячі, вони могли стати братами Рюрика лише в наступній епічній традиції.

До історії створення Педагогічного відділу Історико-філологічного товариства при Новоросійському університеті

Юлія Конюшенко

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди*

Важке місце у діяльності Історико-філологічного товариства, що функціонувало при Новоросійському університеті в Одесі (ІФТНУ), належить Педагогічному відділу, відкритому у 1900 р. Цей відділ став другим після Харківського педагогічного відділу на теренах України та третім педагогічним осередком на території Російської імперії.

Пропозиція заснування при ІФТНУ особливого педагогічного відділу, який би на базі теоретичної розробки різних напрямів педагогіки об'єднав викладачів численних навчальних закладів Одеси, вперше була озвучена на одному з засідань товариства у листопаді 1898 р. За приклад був узятий досвід роботи Педагогічного відділу при Харківському історико-філологічному товаристві.

Статут Педагогічного відділу при ІФТНУ був затверджений 12 листопада 1899 р. міністром народної освіти М. П. Боголеповим. Мета діяльності новоствореного відділу полягала в обговоренні питань суміжних з викладанням історико-філологічних предметів у навчальних закладах. До складу відділу могли входити викладачі вищих і середніх навчальних закладів, і особи, зацікавлені педагогічними і науково-методологічними питаннями. Головним напрямком діяльності відділу було проведення засідань, де заслуховувалися доповіді і реферати. У статуті також вказувалося, що Голова Педагогічного відділу міг обиратися виключно із членів ІФТНУ.

Завдання відділу були окреслені на перших засіданнях. Це, по-перше – об'єднання педагогічних сил Одеси; по-друге – пошук і підвищення ступеня «розумової енергії» викладачів середньої школи; по-третє –

зближення представників наукової теорії, тобто викладачів вищої школи – професорів, з вчителями-практиками – викладачами середніх навчальних закладів; по-четверте – вирішення нагальних практичних питань, що виникали в процесі діяльності педагога. Останнє завдання полягало у виявленні потреб і недоліків діяльності школи у практичному та теоретичному аспектах.

На початку діяльності відділу, окрім вирішення організаційних питань - визначення складу і форм роботи, - здійснювалися перші спроби вирішення окремих задач, що стояли перед народною освітою. Окрім суто педагогічних питань відділ працював над вдосконаленням орфографії російської мови. Так, у 1902 р., Педагогічний відділ у складі ІФГНУ, брав діяльну участь у розробці реформи російського правопису.

Поступово сфера інтересів відділу розширювалася. Поряд з методичними та практичними питаннями викладання дисциплін історичного і філологічного напрямку, на засіданнях відділу розглядалися доповіді, що стосувалися окремих аспектів викладання й інших предметів, зокрема алгебри та геометрії.

Згодом серед членів відділу виникла думка про створення на базі відділу своєрідного Педагогічного товариства, яке було би більш вільним у своїй діяльності. 8 листопада 1908 року новий проект статуту Педагогічного відділу, що втілює дані задуми, був переданий до Ради університету. Але лише через шість років – 6 жовтня 1914 р. було затверджено другий статут відділу. Відтепер обмеження з обговорення будь яких питань педагогіки знімалися, а коло співробітників розширювалося. Відділ отримав можливість залучати до своєї роботи викладачів різних предметів, народних вчителів, батьків учнів, а також всіх бажаючих та обговорювати широке коло педагогічних питань. Членом відділу міг стати кожен викладач, не залежно від того, яку дисципліну він викладає.

З цього часу відбувається розгалуження організаційної структури відділу - створюються предметні секції. Члени педагогічного відділу беруть участь у засіданнях відділу, а й у загальноросійських педагогічних з'їздах.

Отже, створений як об'єднання для обговорення лише педагогічних питань викладання історії і філології у закладах середньої освіти, відділ згодом став значним науковим осередком не тільки в одеському навчальному окрузі, а й на всій території Півдня України. Активна діяльність членів відділу сприяла розвитку педагогічної думки на теренах Російської імперії.

Освещение войны в Афганистане 1979-1989 гг. в советской прессе (по материалам газеты «Ворошиловградская правда»)

Екатерина Коптева

Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко

Афганская война 1979–1989 гг. ныне – бесспорно признанный во всем мире факт. В этом году отмечается двадцатилетие вывода советских войск с